

KAPRONCZAY KÁROLY: KUNEWALDER ZSIGMOND¹

**Digitalizálták a Magyar Tudománytörténeti Intézet és a Semmelweis Orvostörténeti
Múzeum, Könyvtár és Levéltár munkatársai, Gazda István vezetésével
Közreműködött: Szállási Árpád**

1848 őszén Kunewalder Zsigmond az elsők között kérte felvételét a honvédorvosi karba. 1848. október 16-án a 38. honvédzászlóalj főorvosának nevezték ki századosi rangban, s azonnal a délvidéki frontra vezényelték. Hamarosan Vécsey Károly törzsének lett ezredorvosa, 1848 novemberében a 2. számú – Aradon működő – tábori kórház sebész főorvosa lett. „Sebészi ügyességéről” a kórház parancsnoka külön igazolást adott 1849. április 11-én, amikor Kunewalder törzsorvosi előléptetéséhez szakmai ajánlást is kellett mellékelni. Mindvégig a Délvidéken szolgált: 1849 tavaszán az Újaradra telepített 8. sz. tábori kórház parancsnoka, részt vett a verseci, a tomasováci és a bánáti ütközetben. Törzsorvossá 1849. május 21-én léptették elő, egyben áthelyezték Bem József tábornok törzséhez. Itt alig foglalta el tisztségét, amikor már az erdélyi honvédség az oroszok elől hátrálva Dél-Erdélybe szorult. 1849. július végén Bem környezetében Temesváron tartózkodott, majd részese volt a temesvári csatának. A csatavesztés után menekülnie kellett: Pestre nem tudott visszatérni, fogságba sem akart esni, így a szétszóródott honvédcsoportokkal együtt átkelt a Dunán és török földön keresett menedéket.

Azok közé tartozott, akik nem akartak a török hadseregbe belépni, de az emigráns élethez sem volt sok kedve. Neve nem szerepelt azon a jegyzéken, akiket a bécsi kormány a törököktől kiadatásra követelt, így már 1849 októberében elhagyta Törökországot és Itálián át Bécsbe távozott. 1850 ősztől Bécsben élt, magánorvosi gyakorlatot folytatott, egyelőre nem akart visszatérni Pestre. Ezekben az években találkozott Bécsben egykori évfolyamtársával, Szabó Alajossal, akit mint volt honvédorvost – a jászkun ezred főorvosát – kényszerből besoroztak a császári hadseregbe. Igaz, 1851-ben már Pesten az állatorvosképzés anatómia-élettan tanára és ebben a tisztségében sokat megfordult a bécsi egyetemen. Egy ilyen találkozás alkalmából került sor a Kunewalder-ház eladására, amiben Kunewalder Zsigmond közvetített családjá felé.

Kunewalder az önkényuralom enyhülése után – 1861-ben – tért vissza Pestre, az erzsébetvárosi zsidó közösség orvosaként működött. Rendelője (és lakása) a Dohány u. 7. sz. alatt volt, e cím szerepel az orvos-nyilvántartásokban haláláig. 1892-ben a pesti orvosi kar díszdoktori oklevéllel tüntette ki, tagja és szervezője volt a fővárosi és az országos honvédegyeletnek. 1900. október 12-én halt meg Budapesten.

¹ Forrás: Kapronczay Károly. Kézirat.

A szerző által felhasznált irodalom:

Balassa Béla: A Kossuth-idők hazafias orvosai. München, 1954.

Zétény Győző: A magyar szabadságharc honvédorvosai. Bp., 1948.

Szalczér Sándor: A magyar emigránsok Törökországban 1849–1861. Papp János főljegyzései nyomán. Pécs, 1898. 462 p.

Veress Sándor: A magyar emigratio Keleten. 1–2. köt. Bp., 1878. 348, IV; 425, VI p.